

การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*

AN APPLICATION OF APARIHANIYADHAMMA FOR SANGHA'S

ADMINISTRATION AT POTHARAM DISTRICT,

RATCHABURI PROVINCE

พระสุรชัย สุรชัยโย

Phra Surachai Surajayo

วัดโพธิ์ไพบโรจน์ ราชบุรี

Wat Pho Phairot, Ratchaburi

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็น 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากพระสงฆ์ในอำเภอโพธาราม จำนวน 248 รูป และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบ สัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

พบว่า 1) การประยุกต์ใช้ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา สามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่ง เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่ แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ 3) ปัญหาอุปสรรค คือ ผู้บวชใหม่ไม่ค่อยรู้วินัย ดังนั้น ควรส่งเสริมการศึกษาพระวินัยตั้งแต่แรกบรรพชาอุปสมบท และบางวัดขาดการมีส่วนร่วม ในการกำหนดข้อบังคับภายใน ดังนั้น ควรกำหนดระเบียบภายในวัดโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของพระภิกษุสามเณรภายในวัด

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้; อปรินิยธรรม; การปกครองคณะสงฆ์

Abstract

This research article was to: 1. Study application, 2. Compare the opinions, problems, obstacles, and 3. Study suggestions of an application of *aparihaniyadhamma* for Sangha's administration at Photharam District, Ratchaburi Province. It was the mixed research methods that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 248 monks at Photharam District. And the qualitative research, data were collected by the documentary analysis and interviewing 8 key informants and analyzed the data by the content descriptive interpretation technique.

Findings were as follows: 1. Application had an overall opinion at high level, 2. age, years of being monk, general education, Dhamma education and position were not different. The hypothesis was not accepted, and 3. problems and obstacles were that the new monks did not know the discipline. There should promoting the study of the discipline from the beginning. And lack of participation in the issuance of internal regulations. There should determine the rules within the temple using the process of participation of monks and novices within the temples.

Keywords: Application; *Aparihaniyadhamma*; Sangha's Administration

บทนำ

คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัย จะเป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชนและเป็แรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ทั้งนี้ พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้การปกครองหมู่คณะได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักธรรมที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชน เรียกว่า อปริหานิยธรรม 7 ประการ ดังที่ระบุไว้ในพระไตรปิฎก ได้แก่ (1) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ประชุมกันมากครั้ง (2) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความ

เจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ภิกษุยังพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกัน เลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่สงฆ์จะพึงทำ (3) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ภิกษุยังไม่บัญญัติสิ่งที่เรามีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่เราได้ บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นตามสิกขาบทที่เราบัญญัติไว้แล้ว (4) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญ อย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ภิกษุยังสักการะ เคารพนับถือ บูชาภิกษุผู้เป็นเถระ เป็นรัตตัญญู บวชมานาน เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายกและสำคัญถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่า เป็นสิ่งควรรับฟัง (5) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ ภิกษุยังไม่ตกอยู่ในอำนาจแห่งต้นหาก่อให้เกิดภพใหม่ที่เกิดขึ้นแล้ว (6) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความ เจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ภิกษุยังเป็นผู้มุ่งหวังเสนาสนะป่า และ (7) ภิกษุ พึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ภิกษุยังตั้งสติไว้ภายใน ว่า ทำ อย่างไรเพื่อน สพรหมจารีทั้งหลายผู้มีศีลงามที่ยังไม่มาพึงมา ท่านที่มาแล้วพึงอยู่อย่างผาสุก

อย่างไรก็ตาม ยังคงพบปัญหาบางประการ เช่น เขตการปกครองคณะสงฆ์ในบางพื้นที่ ยังขาดการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ขาดการจัดกิจกรรม สัมมนา อบรม เพื่อให้เกิดการ พบปะกันระหว่างพระภิกษุ ขาดการดูแลสอดส่องพระภิกษุสามเณรภายในวัดอย่างทั่วถึง และ ขาดการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดและชุมชน เป็นต้น (พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุทธิมณโณ), 2554)

ดังกล่าวนี้ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีสังกัดในคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จึง สนใจศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปกครอง คณะสงฆ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะใน การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อีก ทั้ง งานวิจัยนี้จะเป็นกรณีศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อื่น ทั้งในส่วนขององค์กรคณะสงฆ์ ชุมชน และสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการ ปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นพระสงฆ์ในสังกัดคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (มหานิกาย) จำนวน 651 รูป ซึ่งได้ทำการสำรวจโดยสุ่มมาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 รูป จากการใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2) กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นพระสงฆ์ในสังกัดคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (มหานิกาย) จำนวน 651 รูป สำหรับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 รูป ได้มาจากการใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเจ้าคณะปกครองในพื้นที่ จำนวน 2 รูป กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน กลุ่มนักวิชาการในพื้นที่ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 8 รูปหรือคน

3) เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ทั้งในลักษณะข้อคำถามปลายปิด และข้อคำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที ค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่สงฆ์ต้องทำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย คือ พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่ง มีผลให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทุกข้อ

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรคของการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ขาดการประชุมระดับตำบลในบางพื้นที่ ผู้ที่ไม่เคยขาดหรือลาการประชุมไม่ได้รับการยกย่อง บางวัดขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อบังคับภายใน พระภิกษุผู้ใหญ่ที่มีศีลาจารวัตรตรงตามยังได้รับการยกย่องในวงแคบ บางวัดขาดการอบรมวิปัสสนา ก็มีภิกษุสามเณร บางวัดไม่ได้รับการูปแบบศิลปกรรมท้องถิ่น และบางวัดไม่มีที่พักหรือห้องที่จัดไว้เฉพาะสำหรับอาคันตุกะ

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ควรยกย่องผู้ที่ไม่เคยขาดหรือลาการประชุม ควรกำหนดระเบียบภายในวัด โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของพระภิกษุสามเณรภายในวัด ควรยกย่องพระภิกษุผู้ใหญ่ที่มีศีลาจารวัตรตรงตามให้เป็นที่ประจักษ์ ควรจัดอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐานแก่พระภิกษุสามเณรเป็นประจำ ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรยินดีในอาคารเสนาสนะที่รักษารูปแบบศิลปกรรมท้องถิ่น และควรจัดที่พักสำรองไว้รองรับอาคันตุกะผู้มาเยือน

อภิปรายผลการวิจัย

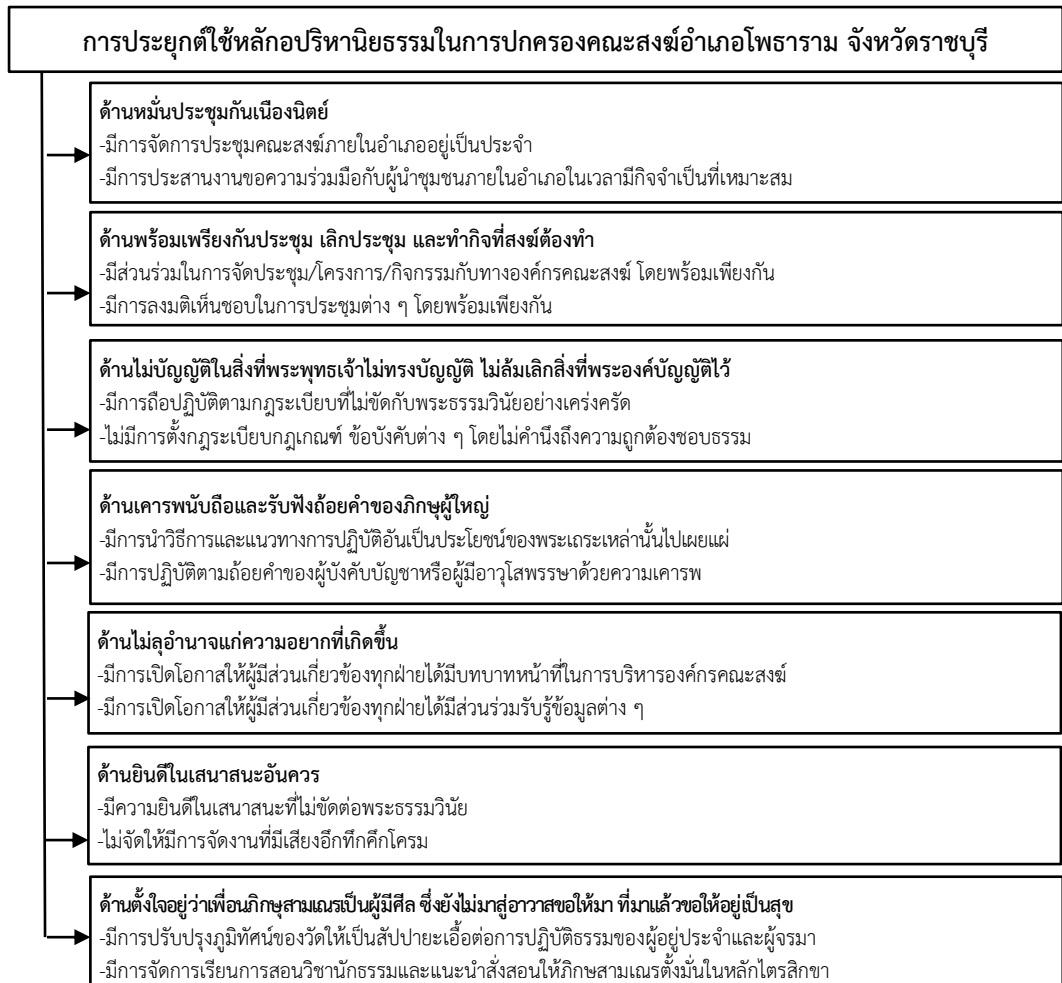
การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่สงฆ์ต้องทำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ด้านไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ด้านเคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ด้านไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ด้านยินดีในเสนาสนะอันควร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 และด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สามารถประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปกครองได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย (1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ได้แก่ ประชุมกันเนื่องนิตย์ในกิจของสงฆ์ที่ต้องทำร่วมกันไม่ว่าเรื่องเล็กหรือใหญ่ (2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่สงฆ์ต้องทำ ได้แก่ พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่สงฆ์ต้องทำการประชุม (3) ไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ ได้แก่ ไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ โดยถือว่าสิกขาบทที่พระพุทเจ้าบัญญัติไว้ เปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญที่พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตาม (4) เคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ ได้แก่ ให้เคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ ตามลำดับชั้น เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย (5) ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น ได้แก่ ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น โดยอาศัยมูลเหตุที่พระสงฆ์ตัดแล้วซึ่งกิเลสตัณหา (6) ยินดีในเสนาสนะอันควร ได้แก่ ความมีชีวิตเรียบง่าย มุ่งแสวงหาธรรมเพื่อเผยแผร่ให้กับผู้อื่น และ (7) ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข ได้แก่ มีใจกว้างยินดีต้อนรับสมาชิกใหม่ และมีความปรารถนาดีต่อสมาชิกเก่า ดังกล่าวนี้อ สอดคล้องกับที่ พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุตมมปญโญ) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักสิกขาอปริหานิยธรรม 7 ของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า หลักสิกขาอปริหานิยธรรม 7 ประกอบด้วย (1) การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (2) การพร้อมเพรียงกัน (3) การไม่บัญญัติสิ่งที่

พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ลั้มน้ำสิ่งทีพระองค์ทรงบัญญัติไว้ สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายตามที่พระองค์ทรงบัญญัติ (4) ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง (5) การไม่ละอำนาจตนหา คือความอยากที่เกิดขึ้น (6) การยินดีในเสนาสนะป่า อยู่ในระดับมาก และ (7) ภิกษุยังตั้งสติไว้ภายในว่าทำอะไร เพื่อนสพรหมจารีทั้งหลายผู้มีศีลงาม ที่ยังไม่มาฟังมา ท่านที่มาแล้ว ฟังอยู่อย่างผาสุก และยังสอดคล้องกับที่ วิภาดา แสหนทวิสุข (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคลากรตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” จากผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์การบริหารงานบุคลากรตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า โดยภาพรวม บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากรตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และยังสอดคล้องกับที่ พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จันทวโสี (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหาร งานบุคลากร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อการบริหารงานบุคลากรตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า (1) ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ อยู่ในระดับมาก (2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม อยู่ในระดับมาก (3) ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก (4) ด้านมีความเคารพนับถือต่อผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก (5) ด้านให้ความเคารพต่อเพศสตรี อยู่ในระดับมาก (6) ด้านมีความเคารพต่อสถานที่ภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก (7) ด้านให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับที่ พระปลัดสุรพงษ์ จตฺตาโณ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักอปริหานิยธรรม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลขามใหญ่ได้ประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม โดยมีการประชุมกันเนื่องนิตย์ ปีละ 4 ครั้ง และเมื่อมีปัญหาเร่งด่วนสามารถประชุมวิสามัญได้ และมีการประชุมประจำเดือนของเจ้าหน้าที่ พนักงาน ลูกจ้างของเทศบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้วย ซึ่งทุกการประชุมจะมีแลกเปลี่ยน ระดมความคิดเห็น เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน อย่างพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม โดยมีกำหนดระเบียบวาระประชุมทุกครั้ง และภายหลังประชุม มีการมอบหมายภาระที่ต้องรับผิดชอบ โดยจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม และประเมินผลงานพื้นฐานของการเคารพปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้วางไว้เป็นอย่างดี และยังสอดคล้องกับที่ เสนอ อัศวม้นตา (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สามารถนำหลักอปริหานิยธรรมไป

บูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม สามารถนำมาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร การประสานงาน และการจัดองค์กร โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ด้วยเหตุที่อภิธานิยธรรมเป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว นั่นเอง การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่ง มีผลให้ความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับที่ พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จันทวโธ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักอภิธานิยธรรม 7 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” พบว่า อายุ ไม่ผลให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย ส่วโร) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า อายุเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลให้เกิดความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูพิพัฒน์จริยาภรณ์ (สาโชติ อาภาธโร) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” พบว่า พรรษา มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุทธิมปญโญ) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรม 7 ของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษาทางธรรม มีผลให้ความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จันทวโธ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักอภิธานิยธรรม 7 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” พบว่า ตำแหน่ง ไม่ผลให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ดังนี้

ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ มีการจัดการประชุมคณะสงฆ์ภายในอำเภอเป็นประจำ และมีการประสานงานขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชนภายในอำเภอในเวลาที่มีกิจจำเป็นที่เหมาะสม

ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่สงฆ์ต้องทำ คือ มีส่วนร่วมในการจัดประชุม/โครงการ/กิจกรรมกับทางองค์กรคณะสงฆ์ โดยพร้อมเพรียงกัน และมีการลงมติเห็นชอบในการประชุมต่าง ๆ โดยพร้อมเพรียงกัน

ด้านไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ลั้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ คือ มีการถือปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และไม่มีการตั้งกฎระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรม

ด้านเคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ คือ มีการปฏิบัติตามคำแนะนำวิธีการและแนวทางการปฏิบัติอันเป็นประโยชน์ของพระเถระเหล่านั้นไปเผยแพร่ และมีการปฏิบัติตามถ้อยคำของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอาวุโสพรชาด้วยความเคารพเชื่อฟังและให้เกียรติ

ด้านไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารองค์กรคณะสงฆ์ และมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ

ด้านยินดีในเสนาสนะอันควร คือ มีความยินดีในเสนาสนะที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและไม่จัดให้มีการจัดงานที่มีเสียงอึกทึกคึกโครม

ด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข คือ มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดให้เป็นสัปปายะเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมของพระภิกษุอยู่ประจำและผู้จรมา และมีการจัดการเรียนการสอนวิชานักธรรมและแนะนำสั่งสอนให้ภิกษุสามเณรตั้งมั่นในหลักไตรสิกขา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาเถรสมาคมควรกำหนดให้เจ้าอาวาสทุกวัดสนับสนุนให้พระภิกษุและสามเณรได้ศึกษาพระธรรมวินัยควบคู่กับการศึกษาศาสตร์สมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์
2. รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับส่งเสริมให้พระภิกษุและสามเณรได้ศึกษาพระธรรมวินัยควบคู่กับการศึกษาศาสตร์สมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ระดับตำบล ควรจัดประชุมร่วมกันเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเผยแพร่นโยบายและการกิจคณะสงฆ์ระดับอำเภอ และเพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและความสมัครสมานสามัคคียิ่ง ๆ ขึ้นไป
2. พระภิกษุผู้เจริญด้วยวัยหรือมีพรรษาอายุกาลสูง ควรพัฒนาตนเองให้สามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการประชุมคณะสงฆ์ในระบบออนไลน์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการ การพัฒนาหลักสูตรเทคนิคการประชุมและอบรมยุค 5G สำหรับพระสังฆาธิการ
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ พุทธนวัตกรรมในการปกครองคณะสงฆ์ยุคโลกาภิวัตน์

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิสซิเนสอาร์แอนด์ตี.
- พระครูพิพัฒนจริยาภรณ์ (สาโชติ อาภาธโร). (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุขุมมปญโญ). (2554). *การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกฏข้อปรีหานิยธรรม 7 ของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จันทวิโส. (2556). *การบริหารงานบุคคลตามหลักข้อปรีหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย ส่วโร). (2555). *บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสุรพงษ์ จิตตญาณ. (2556). *การศึกษาวิเคราะห์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักข้อปรีหานิยธรรม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิภาดา แสนทวีสุข. (2558). *การบริหารงานบุคลากรตามหลักข้อปรีหานิยธรรม 7 ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสนอ อัสวมันตา. (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักข้อปรีหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.